

SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
İLAHİYAT FAKÜLTESİ

İLİTAM

8. YARIYIL

KUR'ÂN I KERİM 4

①

Kur'an-ı Kerim'i okuma tarzları

1. Ünite

1- Tertil / Tahkik

Tertil, sözlükte: sözü yerli yerinde uygun ve güzel bir şekilde söylemek demektir.

Kıraat istilahi olarak; Kur'an-ı acık acık, aheste aheste, acele etmeksizin okumaya denir.

Tertile tahkikte denir.

Tahkik; araştırmak, incelemek, eksik ve fazla yapmadan bir şeyin hakkını yerine getirmeye özen göstermeye denir.

Tahkik tarzında:

meddi tabî - 1 elif

meddi ârız - 1-4 elif

meddi lîn - 1-3 elif (meddi lînin tu'û 3 eliftir) → meddi lînde harfin kendisi uzatılır. Bu da zordur. 3 elif uzatılır.

meddi muttasıl

meddi munfasıl

meddi lâzım

ihfâ

iklâb

gunneli idgamlar

4 elif uzatılır.

1,5 elif tutulur.

Tahkik okuyuş talim

ve temrin içindir.

Tahkik okuyuş Hamza

ve Vers'in ekolüdür.

Tertil, tefekkür için daha uygundur.

Tertil; en çok tercih edilen okuyuş tarzlarından biridir. Kur'an okuyana tedebbür imkanı bahşeder.

Tedebbür; ayetlerin manalarını düşünerek ilahî kelâmın incelikleriyle bütünleşmek demektir.

2- Tedvir - orta okuyuş

meddi muttasıl ve munfasıl — 3 elif

meddi ârız ve meddi lîn — 1-3 elif

meddi lâzım — 4 elif

ihfâ, idgam, gunneli idgam — 1 elife yakın

Tedvir okuyuş

İbn Âmir, Âsım

Kisâi ve Halef'in

ekolüdür.

3- Hadr. En süratli okuyuş tarzıdır.

Telaffuz sürati tedvire göre biraz daha arttırılarak med, gunne vb. ölçüler en asgari sınıra indirilir.

medd-i lâzım - 2,5 - 3 elif

meddi muttasıl - 2 elif Hadr okuyuş

meddi munfasıl - İbn Kesir

meddi ârız - 1 elif Kalun

meddi lîn - Ebû Amr

ihfâ - Yakub

idgam - orantılı olmalı Ebû Câfer'in etelüdür.

gunneli idgamlar

Eğitim, öğretim ve aşırda tahtik

Mukabele ve namazda tedvir

Hatim ve teravihte hadr uygundur.

İSTİÂZE VE BESMELE

İstiaze اَعُوذُ بِاللّٰهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ cümlesi için kullanılan bir kavramdır. Tilavete başlangıç için kullanılır. Kovulmuş şeytandan Allah'a sığınma anlamına gelir.

İstiaze kelimesi; sığınmak, korunmak, bir şeye tutunmak, sarılmak, yapışmak anlamlarına gelen el-avz kökünden türemiş, istif'âl vezninde mastardır.

Nahl Sûresinin 98. âyetinde Kur'an okumaya başlamadan önce istiaze emredilir. Âlimlerin çoğuna ve kıraat imamlarına göre kıraatten önce istiaze sünnettir.

Kur'an-ı sessiz okuyan, istiazeyi sessiz yapar. Sesli okuyan sesli yapar.

Kıraat ile ilgili olmayan bir sözle kıraat kesilirse istiaze tekrar edilir.

Besmele بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ cümlesi için kullanılan bir kavramdır. Tilavete başlangıç için kullanılır.

Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla anlamına gelir.

Sûre başından Kur'an okumaya başlayan kimse sûreye besmele ile başlamalıdır. Bu konuda kıraat imamları görüş birliği içindedir.

Tevbe Sûresine başlarken hiçbir zaman besmele getirilmez. Sadece istiaze getirilir.

Sûre ortasından başlanınca, istiaze ve besmeleyle başlaması ya da istiaze ile yetinmesi uygun görülür.

Ancak, bugün Anadolu başta olmak üzere İslâm ülkelerinin çoğunda sûre ortasından istiaze ve besmeleyle başlanır. Bu uygulamaya küfe ekolünün tercisidir.

Sûre başlarında ıstıâze ve besmele

- 1- İstıâzede ve besmelede vakıf yapıp sûreye başlamak (kat'ı küll)
- 2- İstıâzeyi besmeleye, besmeleyi de sûrenin ilk âyetine bitirterek okumak (vasl-ı küll) sûrenin ilk kelimesinin hemze-i vasıl (kat'ı) ile başlaması gerekir.
- 3- İstıâzeyi besmeleye bitirtilip vakıf yapmak sonra sûrenin ilk âyetine geçiş yapmak (vasl-ı evvel, kat'ı sâni)
- 4- İstıâzede vakıf yapıp besmeleyi ilk âyete bitirtilmek (kat'ı evvel, vasl-ı sâni)

Tevbe sûresi başı besmele

- 1- İstıâzede vakıf yapıp besmele cetmeden sûreye başlamak (kat'ı)
- 2- İstıâzeyi sûre evveline bağlamak (vasıl)

İki sûre arasında besmele

- 1- Okunan sûrenin sonunda da besmelede de vakıf yapmak sonra diğer sûreye başlamak (kat'ı küll)
- 2- Okunan sûrenin sonunu besmeleye, besmeleyi de okunacak sûrenin başına bitirtilmek (vasl-ı küll)
- 3- Okunan sûrenin sonunda vakıf yapıp besmeleyi okunacak sûreye bitirtilmek (kat'ı evvel, vasl-ı sâni)

Bunların dışında 4. bir ihtimal daha vardır. Ama bu caiz değildir. (Sûrenin son âyetinden besmeleye geçiş yapıp, sonra durmak. Sonra diğer sûrenin ilk âyetini okumak.) Bu durumda; Besmele okunan sûrenin son âyeti vehmini uyandırabileceği için caiz değildir.

Entâl ve Tevbe sûreleri arasında 3 vecih caizdir.

- 1- Vakıf - Entâl sûresi'nin son harfi mim sükûn ile okunur. Nefes alınır. Tevbe sûresine geçilir.
- 2- Vasıl - mim'in tenvininden, Tevbe sûresi'nin ilk harfi olan ba harfine itlâb yapılarak geçilir.

5

3- Sekte - mim sütün ile okunur. Bir müddet ses kesilir. Nefes almadan Tevbe Süresine geçiş yapılır. Yukarıdaki 3 okuyuşta da Tevbe Süresine geçiş yapılırken ne istiâze ne de besmele çekilir.

Asr-ı serif tilavetinde iki vecih uygulanır

1- İstiâze ve besmelede vakıf yapılır. Sonra okunacak âyete geçilir. (kat'î küll)

2- İstiâze besmeleyle bitirtilip vakıf yapılır. Sonra okunacak âyete geçiş yapılır. (vasl-ı ewel, kat'î sâni)

TEKBİR

3. Ünite

Tekbir, sözlükte saygı göstermek, yüceltmek anlamına gelir. Allah'ın en yüce olduğuna vurgu yapan Allahuekber kelimelerinden oluşan bir kavramdır.

Tilavette; 1) Duhâ Sûresinden, Nâs Sûresine kadar her sûrenin sonunda söylenen اللَّهُ أَكْبَرُ lafazıdır. 2) Duaların başında okunur.

Sûre sonunda tekbirden sonra yine okumaya devam edilecekse diğer sureye iki şekilde devam edilir.

1- Sûrenin son ayetini tekbire bitirtilerek vakıf yapmak. Besmelede de vakıf yapmak daha sonra diğer sûrenin ilk ayetine geçmek

2- Sûrenin son ayetini tekbire bitirtilerek vakıf yapmak, daha sonra da besmeleyi diğer sûrenin ilk ayetine bitirtilmek

* Tekbirin, gerek sûre sonu, gerek sûre başında oluşuna göre uygulanabilen ortak vecihlerden biri kat'î küll yapılarak okunmasıdır.

Goğunlukla uygulamadaki kolaylığı da dikkate alınarak tercih edilen bu vecih; gerek sûre sonunda, gerek tekbirde gerekse de besmelede vakıf yaparak okumak şeklinde uygulanmaktadır.

6) * Sürenin son harfinin hareketine göre geçişler aşağıdaki şekillerde yapılabilir.

1- Son harfi üstün, esre ya da ötreli bir kelime, geçiş halinde hareketiyle aynen okunur.

2- Sükunlu bir harften geçiş halinde, sakin olan son harf, esre ile hareketlenir.

فَارْغَبِ اللّٰهُ اَكْبَرُ
فَقَدَيْتِ اللّٰهُ اَكْبَرُ
وَاقْتَرِبِ اللّٰهُ اَكْبَرُ

3- Tenvinli harften geçiş yapılmak istendiğinde esreli bir nûn harfine acılımla yapılır.

اِنَّهُ كَانَ تَوَّابًا اللّٰهُ اَكْبَرُ رَبِّ فَبَعَلَهُمْ كَعَصْفٍ مَّا كُوِّنَ اللّٰهُ اَكْبَرُ

اِنَّ رَبَّهُمْ بِهِمْ يَوْمَئِذٍ لَّتَبِيرٌ اللّٰهُ اَكْبَرُ

Tekbir ayrıca sübhanete, tahriyyat, sallı-barık vb. duaların da başında okunur.

Tekbir mushafalarda yazılmamaktadır. Namazlar haric, gerek tilavetlerde, gerekse eğitim öğretimde "Nas ile Duhâ Sûrelerinden" sonra okunur. Bu uygulama peygamberimizden bize nakil ve rivayet edilmiştir.

Fatiha Sûresinden sonra Âmin

Rahman Sûresinden sonra Allâhu rabbül âlemin

Kıyame Sûresinden sonra beta innehu alâ kullı şey'in kadır

Mülk Sûresinden sonra Allâhu rabbil âlemin *

Murselat Sûresinden sonra Amenra billah

Tin Sûresinden sonra beta ve ene ala zalike mineşahidin

denmesi müstehaptır. Bunlar tekbir gibi açıktan telaffuz edilmezler.

Tilavet Secdesi

secde - sözlükte tevazu ile eğilmek, alını yere koymak anlamına gelir.

Tilavet secdesi - Kur'an'da bulunan secde kelimelerini içeren 14 ayetten birini okuduktan veya dinledikten sonra yapılması gereken secdeye denir.

Dudakları kıpırdatmadan bir secde ayetini gözden geçirmek secdeyi zorunlu kılma. Secde yapılmasını gerektirmesi için dudakların telaffuz olması gerekir.

Tilavet secdesinin meşruiyeti - Kur'an, Sunnet ve icma ile sabittir. Hükmi vaciptir. (Hanefi mez.) Diğerlerinde sünnettir.

Ademoğlu secde ayetini tilâvet edip de secde ederse şeytan ağlar, geri kaçar ve der ki: "Vay halime! Ademoğlu secde etmekle emrolundu ve hemen secde etti. Binaenaleyh cennet onun dur. Ben de cennet ile emrolundum; ama bundan imtina ettim. Bu sebeple cehennem de benimdir." Ebrû Hureyre (r.a.)

Kur'an-ı Kerim'de 14 secde âyeti vardır.

1- Ârâf Sûresi 206.âyet	11- Fussilet Sûresi 37.âyet
2- Ra'd Sûresi 15.âyet	12- Necm Sûresi 62.âyet
3- Nahl Sûresi 49.âyet	13- İnsikak Sûresi 21.âyet
4- İsrâ Sûresi 109.âyet	14- Alak Sûresi 19.âyet
5- Meryem Sûresi 58.âyet	
6- Hac Sûresi 18.âyet	
7- Furkan Sûresi 60.âyet	
8- Neml Sûresi 25.âyet	
9- Secde Sûresi 15.âyeti	
10- Sâd Sûresi 24.âyet	

⑧ * Secdeyi gerekli kılan kelime iki grupta toplanmıştır.

س ج د harflerinden oluşan secde âyeti سَجْدٌ

يَخِرُّ - نَزَرَ harflerinden oluşan secde âyeti يَخِرُّ

* Aynı secde âyetinin aynı oturumda tekrarlanması halinde, secdenin tekrarlanması gerekmez.

Tilâvet secdesi, gerek namaz içi, gerek namaz dışı okun-
sun, yapılması gerekir. Namazda otunduğunda, kıraat bu âyetle
sona erecekse ya da secde âyetinden üç âyet sonra sona
erecekse namazın genel akışı sürdürülür. Secde âyeti için ay-
rıca bir secdeye gerek kalmaz.

Tilâvet secdesinin yapılışı: Ayakta ve kibleye yönelik olarak
tilâvet secdesi yapmaya niyet edilir. Eller kulaklara götürül-
meden Allahu ekber denir. Doğrudan secdeye varılır. Üç kez
subhâne rabbîyel a'la denir. Sonra tekbir alınarak ayağa kal-
kılır. Ayakta, semî'nâ ve eda'nâ gûfrâneke rabbenâ ve ileykel
mesîr denir. Tekbirleri getirmek sünnettir.

VAKIF

sözlükte; hapsedmek, alıkoymak, durmak, durdurmak demektir.
tecvit istilahında; tilâvet esnasında, herhangi bir kelime üzerinde, nefes alıp dinlendikten sonra tekrar okumaya başlamamak niyetiyle sesi kesmektir.

Vakif ve ibtida konusunda eser veren muellifler

* Muhammed Tayfur es Secavendi (560)

İbnü'l Enbarî (328)

Nehhâs (338)

Ebu'l-Alâ (599)

Ebü Yahya Zekeriyya el Ensâri (926)

Secavendi'ye göre vakfın 5 derecesi vardır:

Her derece için bir harfi sembol olarak kullanmıştır.
 Önem sırasına göre;

a) **Vakfı lâzım.** Muhakkak vakif yapılması gerektiğini gösterir. Durulmadığı takdirde mana değişir. İşareti (و) dir.

b) **Vakfı mutlak.** Cümle ve söz başlangıcı olduğunu gösterir. İşareti (ب) dir. (fâ)

c) **Vakf-ı caiz.** Hem vakfın hem vasilin yapılabileceğini gösterir. İşareti (ح) dir. Vakif tercih edilmelidir.

d) **Vakf-ı mücevvez.** Hem vakfın hem vasilin yapılabileceğini gösterir. Vakif caizdir ama vasil daha uygundur. İşareti (ج) zâ dir.

e) **Vakf-ı murahhas.** Sonrası, öncesine muhtaç olmakla beraber, ayetin uzun olması ve nefesin yetmemesi sebebiyle vakif yapılmasına ruhsat verilmiş vakiftir. Vakif yapıldığında geriden alınmaz. İşareti (و) sad dir.

Secavendinin sınıflandırdığı bu işaretlere daha sonraları başka işaretler de eklenmiştir.

10) ق - vaslin evla, vakfin caiz olduğunu gösterir. Durulduğunda geriden alınmaz

قف - dur demektir. Vakif evla, vasil caizdir.

ل - Durma demektir. Durulduğunda geriden alınır.

Fatihâ suresindeki ل'nin bulunduğu "sıradellezine en'arnte aleyhim", ayeti, ayet sonu kabul edildiğinden, vakif yapıldığında geriden alınmaz. Hanefî m. göre bu 6. ayettir. Besmele ayet değildir.

Ayet sonlarında durma ile sünnete uyulmuş olur.

∴ Bazı grup üç nokta bir veya birkaç kelime ara ile ard arda gelirler. Bu vakif işaretine vakf-ı muvaka ya da vakf-ı murakabe denir. Bunlardan birinde durulur, birinde geçilir. İkisinde birden durulmaz ve ikisinde birden geçilmez.

Vakfın Kuralları

Vakıfta genel kural, üzerinde vakif yapılan kelimenin son harfini sakin okumaktır.

Vakıfta asıl olan sözün tamam olmasıdır. Çoğunlukla vakif ayet sonunda yapılır.

① sükun üzere vakif yapılan yerler - * Son harfi sakin olan bir kelimedeki vakif yapılması halinde bu kelime olduğu gibi okunur.

* Vakif yapılacak kelimenin sonu fetha, kesre ve dammeli ise, bu kelimelerin son harfleri âriaz bir sükun ile sakin kılınır.

نَسْتَجِينِ

رُؤْيَايِ

* Son harf seddeli ise sükun üzere vakif yapılır. Son harf biraz tutulur.

فَطْرًا

صَوَافًا

① son seddeli harf râ , mim , nûn ise daha belirgin tutulur. وَتَبَّ , مُشْتَقَرٌ

* Kesreli ve zammeli tenvinler vakıf halinde cezımlı olarak okunur. تَسْنِيْمٌ => تَسْنِيْمٍ مَرْقُومٌ => مَرْقُومٍ

* Tâi merbûta (ö) tenvinli ise, vakıf halinde tenvin düşüp, sükunlu okunacağı gibi. (ö) (o) ye dönüşür.

رَأْيِيَّةٌ => رَأْيِيَّةٍ لَمَزَةٌ => لَمَزَةٍ

* kelimenin son harfi "ma tabli ötreli bir vav," veya "ma tabli esreli bir yâ" harfi olduğunda bu harfler med harfi olurlar ve birer elif uzatılarak okunurlar.

مَنْ مَعِي => مَنْ مَعِيَّ فَنَسِي => فَنَسِيَّ

هِيَ => هِيََّ

* Müfred müzetker gaib zamiri olan hu = (o) üzerinde vakıf yapıldığında, sükun üzere vakıf yapılır.

مَالَهُ => مَالَهُ وَعَدَهُ => وَعَدَهُ

* İki sakin harfin bir arada bulunması sebebiyle hareketlenen harf, üzerinde vakıf yapıldığında yine sükun üzere vakıf yapılır. مُؤْمِنُونَ

② Elif üzere vakıf yapılan yerler

* Fethali tenvin elife dönüştürülür. Meddr tabii yapılarak vakıf yapılır. سَوَاءٌ => سَوَاءً وَفَاقًا => وَفَاقًا

مِهَادًا => مِهَادًا

* لِنَا vasıl halinde ene , vakıf halinde çekilerek لِنَا setlinde okunur.

لَكِنَّا (Kehf süresi 36) vasıl halinde lâkinne , vakıf halinde

lâkinna

12) الظُّنُونَا Ahzab 10 الرَّسُولَا Ahzab 66

السَّيِّلَا Ahzab 67 قَوَارِيرَا Insan 15

نَسْلَا سِلَا Insan 4 vakif halinde elif isbat edilir, med ile vakfedilir. Vasil halinde elif istat edilir kasr ile okunur.

نَسْلَا سِلَا => نَسْلَا سِلَا şeklinde de vakif yapılır.

6. ÜNİTE

İBTİDA

Sözükte, bir şeye ilk defa başlama demektir. İstilahta ise kiraate ilk defa başlamak veya vakif yaptıktan sonra kiraate devam etmek için tekrar başlamak demektir.

İbtidanın kuralları - İbtida, anlam gözetilerek ve hareke ile yapılır.

- 1- İbtida da anlam dikkate alınacağından ideal bir başlangıç için öncelikle, okuyuşa ayet sonlarında ya da vakif simgeleri olan secavendlerde ara vermek tercih edilmelidir.
- 2- Vakif işaretlerinin bulunmadığı yerlerde zorunlu olarak durulduğunda; uygun ibtida için; fiiller, atıf edatları وَاف / ثُمَّ tahkik edatları أَنَّ / إِنَّ ya da teşbih edatı (ك) gibi anlam başlangıcı olabilecek kelimeler tercih edilmelidir.
- 3- İdeal bir ibtida için; şart ile cezanın, mübtada ile haberin, muzaf ile muzafun ileyhın, sıfat ile mevsufun, matuf ile matufun aleyhin, kavul ile mekûlî kavulın, fiil ile failin, fiil ile mef'ulun, sila ile mevsulun, arasını ayırmamaya gayret göstermeli.
- 4- Başlarında edat bulunan kelimelerden ibtida yapılması halinde, bu edatlarla birlikte gersiden almaya dikkat edilmelidir.

5. İbtida yaparken; kendisiyle okumaya başlanılacak olan kelimenin ilk harfi hemze-i vasıl olduğunda aşağıdaki hususlara dikkat edilir.

* isimlerde bir kaç hemze-i vasıl

- Başında marifelik takısı bulunan bir isimden ibtida yapılacak ise bu hemze-i vasıl üstün ile hareketlidir.
- İbtida yedi isimden biri ile yapılacaksa, bu hemze esre ile hareketlidir.

اِسْمٌ / اِسْمَيْنِ / اِسْمًا / اِسْمَيْنِ / اِسْمًا / اِسْمَيْنِ / اِسْمًا

* Fiillerde birkaç hemze-i vasıl

- Üç harfli fiillerin emri hazırlarının başındaki hemzeler, hemze-i vasıldır. Bu fiillerin müzâarileri يَفْعَلdaki ayn harfi esre ya da üstün ise hemze (esre) ile ötre ise hemze (ötre) ile hareketlidir.

اِزْكَبُ / اِقْرَأُ - يَقْرَأُ - قَرَأَ

- Üç harfli ve dört harfli fiillere harf ilave edilerek yapılan if'al babı haris, kalıpların mazi, mastar ve emr-i hazırlarının başındaki hemzeler de, hemze-i vasıldır. Bu hemzeler esre ile hareketlidir.

اِنْقَلَبَ - اِسْتَكْبَرَ - اِسْتَيْسَسَ - اِنْبَيْضَتْ

Not: Tenvinli kelimelerde ismam da yok reum da yok.

meddi ivad - meddi tabi, tenvinin elife dönüşmesi sonucu ortaya çıkarsa meddi ivad olur.

ذُرْوَاهُ

* هُوَ   عِبَادِي   هِيَ   bu kelimelerde vakif yapılırsa şöyle yapılır.

huu   ibâdii   hii -

sözükte ulaşmak ve bir şeyin diğer bir şeye bitmesi istilahta; Tilâvet esnasında, bir kelimeyi, sesi ve nefesi kesmeden kendisinden sonra kelimeye bağlanarak okumaya denir.

Vasıl Kuralları

1- Vasıl yapılacak iki kelimedeki her ikisinin veya sadece birisinin hareketli olması halinde, bu harfler hareketleri ile aynen okunurlar.

السَّمَاءُ مِّنْفَطِرٌ وَيَا سَمَاءُ أَقْلِعِي

* جَاءَكَ الْحَقُّ - örneğinde ise ilk harf hareketli, ikincisi sakin geldiği için vasıl söz konusudur.

هُوَ التَّوَّابُ - örneği de aynıdır.

2- Vasıl yapılacak iki kelimenin de sakin olması halinde sakin olan birinci harfin ya okuyuştan düşürülmesi ya da hareketlenmesi gerekir.

a) Vasıl yapılacak ilk kelimenin sakin olan son harfi med ise okunmaz

نُحِّي الْمَوْتَى ye uyarılmadan vasıl yapılır

قُلْنَا اهْبِطُوا gulnehitu şeklinde vasıl yapılır

* رَبِّيَ الَّذِي - rabbiyellezi

b) Vasıl yapılacak sakin harf, med harfi değilse genel kural esre hareke verilerek okunur.

قُمْ اللَّيْلُ - mimin harekesi altında cezimdir.

قُمْ - emri hazırdir.

فَاعْبُدِ اللَّهَ

* Tenvinler sakin nûn hükümünde olduğu için esre ile hareketlenir. قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ نِ اللَّهُ الصَّمَدُ

* Sakin harfin esre ile hareketlenmesine dair genel kuralın bazı istisnaları vardır.

- Sakin olan cemi mimleri vasıl halinde ötre ile hareketlenir. عَلِمْتُمْ الَّذِينَ أَنْتُمْ الْأَعْلَوْنَ

- Öncesindeki harf üstün hareketli olan cemi vavlarından sonraki harflere geçiş yapılması halinde vav harfleri ötre ile hareketlenir. أَتَوُوا الزُّكُورَةَ

- min harfi cerinden sonrasında kelimeye üstün ile geçiş yapılır. مِنَ السَّمَاءِ

Not عَنِ الْهَوَىٰ طِ إِنَّ هُوَ - heva'dan in'e vasıl yaparsak meddi munfasılı uygulamalıyız.

Not التَّبْوَىٰ قِ الَّذِينَ - vasıl yaparsak ennevellezine şeklinde uygulamalıyız.

لِلنَّاسِ - idgamı semsiyye var. Burada lam - nun ile idgam oldu. tam idgam. idgamı semsiyye meal güne

وَالثَّيْنِ - lam - te idgam oldu. tam idgam. idgamı semsiyye bila güne lam sesi gelmediği için tam idgam oldu.

Burada farklı iki harf idgam edildiği için misleyn

olamaz. Misleyn olması için iki harfin aynı olması lazım. Sems-güneş demektir. Güneş çıktığında yıldızlar nasıl ortadan kayboluyorsa, sems harfler geldiğinde de lam-ı taraf ortadan kaybolur.

Hafz-ı Sıv

Temsili tilavet - Kur'an okumada, harflerin kendilerine özgü yapılarına ve niteliklerine uygun telaffuz edilmeleri, tecvid kurallarının uygulanması ve makam önemli hususlardandır. İlahi kitabı icazına uygun bir ses tonu ile okuyabilme yani tilavette, manayı etkisizleyen ses tonu kullanmaktır.

Temsili tilavet, ilahi hitabı anlayacak anlam bilgisine, gerektiği yerde sese uygun perdeyi verebilecek ve okuyuşu sanatsal boyuta taşıyacak icra kabiliyetine bağlı önemli bir dinamiktir.

Hafz-ı sıv

Ses tonunu alçaltırtır. Mananın gerektirdiği yerde ses tonunu ve perdesini indirmek ve mahzun bir tavır ile okuyuşu sestendirmek.

Ses tonunun ve perdesinin indirilmesi gereken yerler

a) Zem ifade eden ya da batıl sözleri yansıtan ayetler

Kur'an-ı Kerim'de inkârcıların asılsız iddialarını, Allah'a, Peygamberlere ve inananlara yönelik aşağılayıcı, kinayıcı ve karalayıcı sözlerini ifade eden ayetlerin alçak ve hafif bir ses tonu ile okunması gerekir.

اِنْ تَسْتَعْجِلُوْنَ اِلَّا رَجُلًا مَّسْحُوْرًا / Siz, büyülemiş bir adamın peşinden gidiyorsunuz

Bu tür ayetler okumaya başladığınız ilk bir iki satırdaysa ya da son bir iki satırdaysa buralarda alçak ton kullanmak usuldendir.

Ortalardaki okuyuşlarda dikkat etmek lazım.

6) Dua, yakarış, pişmanlık içeren âyetler - Saygının bir ifade si olarak Allah'tan isterken alâak ses tonu kullanılmalıdır.

رَبَّنَا لَا تُؤَاخِذْنَا

c) İnkârcıların pişmanlıklarını dile getirdikleri âyetlerin de alâak ve hafif bir ses tonu ile okunması uygundur.

d) İnananların ya da meleklerin bazı sorularının ve istek lerinin ifade edildiği âyetler.

İbrahim (a.s.)'ın "Rabbim, bana ölümleri nasıl dirilttiğini göster," âyeti.

Meleklerin yeryüzünde insan türünün yaratılması konusundaki yaklaşımlarının sergilendiği âyet

e) Hz. Peygamber'e uyarı niteliği taşıyan âyetler

Bazı edatlarda da ses tonunu kontrollü kullanmak gere kir. Mesela lâ edatı bazen olumsuzluk için, bazen de cüm leyi açıklamak için kullanılır.

Ma edatını yüksek ses tonuyla kullandığımızda cüm leys olumsuz anlama taşırız.

Mesela Cuma Suresinde Gul ma indellâhî hayrum minel lehvi ve minet ticârah. ma'yı alâak okursak Allah katındaki şeylerin oyun ve eğlenceden daha ha yırlı olduğunu ifade etmiş oluruz.

Ses tonu yükseltilirse, Allah katında olmayan şey ler daha değerlidir anlaşılır.

Gul eûzu bi rabbil felag. min serri mâ halag. mâ alâak okunmalı. Alâak okununca, yarattığı şeylerin serriinde Allaha sığınırım demiş oluruz.

Yüksek okuyunca Allah'ın yaratmadığı şeyler anlamı ortaya çıkar.

Raf-i Savt - Ses tonunu yükseltmek

1- İlahi emir ve yasakların ifade edildiği ayetler

Mutaffifin Suresinde "ve fil yetenâfesî mütanâfirun,"

ilahî emirle ilgilidir.

"velâ tegfu mâ leyse leke bihi ilmun," ayeti Yüce Allah'ın yasaklarını ifade eder.

2- Hak ve hakikate vurgu yapan ayetler

"zâlikel kitâbu lâ raybe fih," ayeti

ihlas Suresinin bütünü yüksek sesle okunur.

3- Müjde, Mükafat ve rahmet içeren ayetler

Kadir süresi - leyletül kadir --

Yunus Suresi - Innellâhine âmerü --

*Kelimelerde ses vurgusu yapmak

a) Olumsuzluk bildiren lâ . mâ (mâ-i râfiye)

mâ terâ fi halgin

mâ egnâ anhu mâlûhu

mâ terâfi halgirrahmâni min tafâvut

mâ lizzâlimine min hamimin

mâi mevzule de ise sese hiç ton vermeye ve vurgusuz

okumayı dikkat etmelidir. mâ indellâhi hayrumminel lehvi ve minetticârah

min ferri mâ halag

illâ min be'adi mâcdetümül ilm

b) Olumsuzluk bildiren lâ & edatları

Lâ havfun aleyhim ve lâ hüm yehzerûn

19) Lâ cündiha aleyküm

* Tebrîe lâ'sındaki vurgu ve ton diğerlerinden farklıdır.
lâ ilâhe illallâh

c) Tahsis ifade eden ج-li, te'kid belirten ج-le
zâlike limen hâsiye rabbek , li rahmeten , lilmü'minin

d) İstisna harfleri - ill belâğul mübîn , illessâh
illâ liye'budullâhe

e) Harekeli aynı iki harfin yan yana gelmesi (ikimesine vurgu yapılır)
keyfe feale , fesalli lirabbike , rabbete kesrân

Not:

İftial babının hemzesi hemze-i vasıldır.

وَالْتَقَّ - burdaki hemze iftial babından

Furkan suresindeki فِيهِ azaba dikkat çekmek için uza-
tılır.

Hucurat Suresinde بِئْسَ isim - bi'se ismi
burada izharı kameriyye yapılmaz. isim kelimesinin i'si
lam harfine nakledilmiştir.

a) Lahn

Lahn; sözlütle, dil, melodi, sesi güzelleştirmek, matamla okumak, meyletmek, sözü gerçek anlamının dışında kullanmak, doğru-
dan ayrılmak ve hata etmek gibi farklı anlamlara gelmektedir.

Kelimelerin özel yapılarına ve tecvid kurallarına uymamak sebebiyle Kur'an kıraatinde hata yapmak demektir.

* 1-Lahn-i Celi- Kelime yapılarında, harflerin mahrec ve bazı sıfatlarında yapılan hataları lahn-i celi denir.

Bu isim, yapılan hatanın belirgin olması ve çoğu kimse tarafından fark edilebilmesi sebebiyle açık hata anlamında kullanılır.

1- Kelime yapısını bozan hatalar:

Bir kelimeye harf ilave etmek ya da harf eksiltmek lahn-i celidir.

* Kalkalenin idgamlı okunuyor gibi telaffuz edilmesi, bir kelimeye harf ilave etmek anlamına gelebilir.

كَسَبَ - abartılı yapılırsa kesebbe olur. Yanlış olur.

* Kelime sonlarında hemze varmış gibi ya da he varmış gibi okumak

دَكَاءُ   وَأَمْرَأَةٌ

* Medd-i tabiiyi terk etmek

2- Harfi değiştiren hatalar: Bir harfi başka bir harfe dönüştürmek.

ض → د	gibi okumak	ض → ط
ث → س	" "	ق → ك
د → ث		ث → د
ع → أ		ص → س
ت → ط		غ → خ
ض → ظ		ه → ح

3- Harfin hareketini deęistiren hatalar - Üstünü bir harfi, ötreli veya esreli okumak, sakin harfi hareketli, hareketli harfi sakin okumak

Bu tür hatalar haramdır Kur'an okuyan kimsenin, kıraatini bu tür hatadan koruması "farz-ı ayn"dır.

* 2- Lahn-i Hafif Harflerin bazı sıfatlarında meydana gelen ve harfin yapısını değistirmeyen hatalardır.

Kıraat ve tecvid konusunda bilgisi olan kişilerin fark edebileceği hatalardır.

a) Kıraat ilmi ile ilgisi bulunan herkesin fark edebileceği hatalar.

ihfa, izhar, idgam gibi tecvid kurallarını ihlal etmek, gunne gereken yerlerde gunneyi terk etmek, tabi medd-i fazla getirmek ve hareke ile vakiif yapmak.

Lahn-i hafifin bu kısmı tahrimes mekruhtur ve Kur'an okuyan kimsenin bu tür okuyuş hatasına düşmeyecek kadar tecvid bilgisiyile donanımlı olması vaciptir.

b) Kıraat ilminde uzman olanların fark edebileceği hatalar.

* Fer'i medleri gereken okülerden az getirmek,

* Kalın okunması gereken harflerde mübalağa yaparak haddi aşmak,

* İnce harflerden sonra gelen elif harfini imale yapar gibi aşırı inceltmek,

* ra harfinin tekrar sıfatında, nun ve mim harflerinin gunne miktarında yapılan hatalar

Lahn-i hafifin bu kısmı tenzihen mekruhtur. Bu tür hatadan korunacak kadar tecvid bilgisine sahip olmak müstehaptır.

12. Hafta Mukatta harfleri ve okunuşları

mukatta = ayrılmış, münferit, müstakil anlamına gelir.

14 harf, müstakil olarak Kur'an sûrelerinin başında yer alır.

ا ح ر س ص ط ع ق ك ل م ن ه و ي

Bu harflere ayırık yazıldıkları için mukatta harfleri denir.

Sûrelerin başlarında yer aldıkları için fevâtiḥ (başlatıcılar) denir.

Mukatta harflerinin okunuşları

mukatta harfleri 29 sûrenin başında yer alır.

Nûn, Sâd, Gâf sûrelerinde tek harf olarak karşımıza çıkar.

Tâhâ, Yâsin iki harf olarak

Bakara sûresinde 3 harf olarak

Araf sûresinde 4 harf olarak - العَص

Meryem Sûresinde 5 harf olarak - كَهِيْعَص

* Hurufu mukatta harfleri arasında tecvit kuralları uygulanır.

* الم - Bakara, Âli İmrân, Ankebût, Rûm, Lokman, Seede

لَا مِمْ - meddi lazım harfi musakkale / misleyn meal
gunne

مِمْ - meddi lazım harfi muhafefe

* كَهِيْعَص - Meryem Sûresi

كَآف - meddi lazım harfi muhafefe

عَيْن - meddi lin - ۛ, elif uzatmak uygundur.

عَيْنِ صَاد - ihfa uygulanır. - meddi lazım harfi muhafefe / kalkate

* طسم - Suara, Kasas surelerinde

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ - meal gunne - meddi lazım harfi musakkale

مِيم - meddi lazım harfi muhaffefe

13. Ünite

Asım Kiraatında özel okunuşlar

Besmelerin süne başlarındaki hemzeler vasıl

* Hemze-i vasıl ile başlayan süreler: Besmeleyle vasıl hemzesi bulunan bir sünenin ilk âyetine geçiş yapılmak istendiğinde, süne başındaki bu hemze okunmaz. Besmelerin son harfi olan mimin esresi ile ilk âyete geçiş yapılır.

Fatıha, Alak, En'âm, Kehf, Kamer, Rahman, Karia surelerinin başında yer alan hemzeler vasıl henzesidir.

- Marifelik takısının hemzesi hemze-i vasıldır.

- sülasi fiillerin emir kipleri hemze-i vasıldır. اقْرَأْ

* Hemze-i katı ile başlayan süreler - gerek vakıf, gerek vasıl halinde bu hemzeler okunurlar.

* Teshil ile okunan hemze - Birbirini takip eden iki hemzedeki ikincisini, hemze ile elif, hemze ile vâv veya hemze ile yâ arası bir sesle okumak.

Asım Kiraatında tek örneği Fussilet süresi 41. âyetinde vardır وَأَعْجَبِيْهِ - hemze ile elif arası bir okunuş yapılır.

* İmale - bir şeyi bir şeye meylettirmek. Med harfi olan elifi, elif ile yâ arası bir sesle yani, üstünü esreye doğru meyilli okumak

مَجْرِيهَا - mecriha - e ile r arası bir sesle okunur
imale → kalkale Hud süresi 41. âyet

24 * İsmam - bir şeyi bir kimseye taklatmak. Sükundan sonra ötreye işaret etmek üzere dudakları önce yumurtak. İsmam sadece ötrede yapılır. لَا تَأْمَنَّا (Yusuf 11)

meddi arız kuralında yapılan tul ile ismamdaki duruma benzemez.

لَا تَأْمَنَّا - burada ismam seddeli nunda yapılacak.

Bu kelimenin orijinali لَا تَأْمَنَّا

İdgam-ı kebir- İdgamda ilk harfin sakin olması aranmaz.

Dudakları sessizce ileri geri alıp bırakıyoruz (seddeli nunu okurken)

Nakil ile okunan marifelik takası - hemzenin hareketini kendisinden önceki sakin harfe vererek okumaya denir.

الإِسْمُ - Hucurat 11. ayet - Burada hareketli hemze, hareketini kendisinden önceki sakin harf olan lam'a bırakır. Bu kelime bi'se lismu diye okunur.

Sin olarak okunan bazı sad harfler

وَيَبْسُطُ - Bakara 245

بَسْطَةٌ - A'raf 69

Eyyuha kelimesi - mustafta üa yerde آيَةٌ (Nur 31 Zuhruf 49, Rahman 31) şeklinde yazılan bu kelimenin imlasi geçtiği diğer yerlerin tamamında أَيُّهَا şeklindedir.

Her üa yerde de vaktif eyyühâ şeklinde yapılır. med yapılarak.

Kur'an tilavetinde dudak hareketleri

Dudak talimi - Kur'an okuma esnasında, dudakların usul ve kurallara uygun şekil alıp, hareket etmesine dudak talimi denir.

Dudak hareketi ile ilgili kurallar

1- Üstün ve esrede normal

Üstün harekede ağız biraz açık, dudaklar normaldir. Kalın harflerde ağız daha fazla açılır. طَغَى تَخَاضَ شَفَاعَةً نَزَلَ

Esre harekede, alt gene ileri kırılır, ağız biraz açılır. Dudaklar normal bir halde, ağız açıklığı ince ve kalın harflerde eşittir.

ذَكَرَ دِينَ

2- Ötre ve vavda ileride -

Ötre, harfi sestendirmek için dudakların yuvarlak bir biçim alarak önde toplanması durumudur. Dudakların fazla yumulması halinde ötreli harf u yerine o sesine yakın bozuk bir ses verir.

طَغَوْا

Hareketi ne olursa olsun g harfi dudakların ileriye doğru toplanmasıyla telaffuz edilir. Bu toplanma ve yumulma dudaklarının ilerisinin öne doğru açılması ile yapılmalı ve dudakların arasında rahat fenesi kalacak kadar boşluk bırakılmalıdır.

Dudakların dış yüzünün kullanılması, bu ince harfi kalınlaştıracağı gibi, boşluk miktarının daha küçük olması da vav'ı bozuk sestli kılar.

Sakin harf, izhar, ihfa ve iklabda "Sakin harfin ma kabline uygun" Dudaklar, sükunlu bir harfte, izhar, izhar-ı sefevi, ihfa, ihfa-ı sefevi ve iklabda daima sakın harften önceki harfin doğrultusuna tabidir. Bu durumda sakın harften önce, üstün ya da esreli bir harf olduğunda dudaklar normal, ötreli olduğunda dudaklar öne doğru toplanmış bir vaziyet alır.

٧) İhfa ile iklabda sakin nun ya da tevinden önceki harfin ştreli olması halinde ihfa ve iklab tamamen icra edilinceye kadar dudaklar önde yumuk vaziyette tutulur.

Normal

sakin harf

هَلْ

izhar (sakin nün) عَلِيمًا خَبِيرًا - مَنْ تَشِي

izhar (sakin mim) أَفْوَاهِهِمْ وَتَكَلَّمْنَا

ihfa (sakin nun) عَلَقَةً فَتَلَقَ - يَنْصُرَكَ اللَّهُ

ihfa (sakin mim) تَرْمِيهِمْ بِحِجَارَةٍ

iklab يَنْبَغِي

İlerde

sakin harf عَلَيْكُمْ - قُلْ

izhar (sakin nun) غَفُورٌ خَلِيمٌ - وَالْمُنْتَفِقَةُ

izhar (sakin mim) وَأَنْتُمْ سَامِدُونَ

ihfa (sakin mim) عَلَيْكُمْ بِحَفِيظٍ

iklab تَبِيرٌ بِمَا - تُنْبِئُ

İdgamda müdgamun fihe uygun

İdgamda, sakin harften önceki hareke ile sonraki harf ve hare- ke arasındaki geçişler, dudak taliminin makharet isteyen kısmını oluşturur.

Hareketler arası geçiş sürati ve dudagın idgamın icrasındaki şekli dudak taliminin en teknik noktasını oluşturur.

İdgamlı kelimelerde dudaklar, daima müdgamun fihe denilen sakin harften sonraki harfin hareketine uygun vaziyet alır. Sakin harf- ten sonra üstün ya da esre bulunması durumunda dudaklar tabii se- killerini muhafaza ederlerken, ötre ya da vav bulunması durumunda sürat- lile önde yumuk bir vaziyet alır. İdgam süresince dudaklar bu duruşunu

korur. (22)

Sakin harften önce stre ya da vav bulunması halinde, dudakların önde yumulduktan hemen sonra süratlice müdgamın fihe uyum sağlanması gerekir.

Normal

Fethadan fethaya - مَالًا مَمْدُودًا - وَمَنْ مَعِيَ

Fethadan kesreye - رَحَلَةَ الشِّتَاءِ - رَبِّكُمَا

Kesradan fethaya - إِنْ يَغْمَلْ

Kesradan kesraya - عَلِيٍّ بَشِيرٍ مِنْ

Dammeden fethaya - قُرْآنٍ مَجِيدٍ - قُلْ لَسْتُ

Dammeden kesraya - رَسُولٌ مِنَ اللَّهِ - لَوَّاحَةٌ لِلْبَشَرِ

İlerde

Fethadan dammeye - صُحُفًا مُطَهَّرَةً - وَمَنْ يُؤْمِنُ

Kesradan dammeye - عَلَيْهِمْ مَوْصَدَةٌ

Dammeden dammeye - عَدُوٌّ مُبِينٌ - أَدُلُّكُمْ

vâv'a - مِنْ وَرَائِهِمْ - وَوَلِسَانًا وَشَفَتَيْنِ

Not: sakın, ma kabli hemze-i vasıl

olduğu için genel kuraldan farklı olarak
ر kalın okunur.

Not: Sild-i kübra = zamirden kaynaklanan medd-i munfasıl

أَنْزَلَهُ إِلَيْكُمْ